

CARE4YOUTH
Inclusion for Youth in the Care System
through Non-Formal Learning and Outdoor Sports

CARE4YOUTH METHODOLOGY

Co-funded by
the European Union

Informacije o dokumentu

<i>Broj ugovora o grantu</i>	2023-1-ES02-KA220-YOU-000154486
<i>Akronim projekta</i>	CARE4YOUTH
<i>Naziv projekta</i>	Uključivanje mladih iz sistema socijalne zaštite kroz neformalno obrazovanje i sportove na otvorenom
<i>Datum početka projekta</i>	01/09/2023
<i>Radni paket</i>	WP2 Postavljanje okvira i zajedničko kreiranje CARE4YOUTH metodologije
<i>Rezultat projekta</i>	Zajednički kreirana Care4Youth metodologija
<i>Godina</i>	2024
<i>Povezani zadaci</i>	A2.1 Analiza primera dobre prakse i uključivanje aktera A2.2 Zajedničko kreiranje CARE4YOUTH metodologije A2.3 Međunarodna radionica za izgradnju kapaciteta
<i>Vodeća organizacija</i>	PRISM Impresa Sociale srl, Italija
<i>Partneri</i>	• Club de Buceo Escafandra (Italija) • SKOK UDRUŽENJE (Srbija) • CONSULTA EUROPA PROJECTS AND INNOVATION SL (Španija)
<i>Nivo diseminacije</i>	PU: Javni

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Dokument je finansiran od strane Evropske unije. Mišljenja i stavovi izraženi u ovom dokumentu pripadaju isključivo autoru(ima) i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za navedene informacije.

O CARE4YOUTH projektu	
Tip aktivnosti	<i>Erasmus+ KA220-YOU - Partnerstva za saradnju u oblasti mladih</i>
Prioriteti	<i>HORIZONTALNI: Uključivanje i raznolikost u svim oblastima obrazovanja, obuka, mladih i sporta</i> <i>MLADI: Promovisanje aktivnog građanstva, osećaja inicijative kod mladih i omladinskog preduzetništva uključujući socijalno preduzetništvo; Jačanje zapošljivosti mladih</i>
Projekat CARE4YOUTH strateški je osmišljen sa višestrukim ciljevima, sa namerom da transformiše živote mladih ljudi unutar sistema socijalne zaštite i onih koji izlaze iz tog sistema. Primarni ciljevi obuhvataju razvoj veština ovih mladih ljudi, podsticanje njihove socijalne inkluzije i dobrobiti, kao i povećanje njihove zapošljivosti kroz razvijanje ključnih veština poput preduzetništva i digitalne pismenosti. Dodatno, projekat ima za cilj da osvetli izazove sa kojima se suočavaju mladi u sistemu zaštite, time utičući na promenu društvene percepcije i kreiranje pozitivnije slike ove populacije. Očekivani rezultati uključuju implementaciju snažnog programa obuka i sportskih aktivnosti u okviru studija slučaja projekta. Ove aktivnosti ne samo da će unaprediti veštine ciljne grupe, već će doprineti i razvoju inovativnih pristupa za profesionalce koji rade sa ovom populacijom. Projekat predviđa povećanu društvenu svest o izazovima sa kojima se suočavaju mladi u sistemu socijalne zaštite, što može doprineti boljoj saradnji između ključnih aktera kao što su socijalne službe, nevladine organizacije i druge zainteresovane strane. Pored toga, kreiranje e-priručnika (e-Toolkit) obezbeđuje dugotrajan uticaj projekta, omogućavajući da njegovi rezultati dopru i pozitivno utiču na organizacije i pojedince i izvan neposrednog dometa samog projekta. Sa čvrstim temeljem zasnovanim na dubinskoj analizi potreba, CARE4YOUTH teži ne samo da obogati živote direktnih korisnika, već i da utiče na politike, zagovara sistemske promene i doprinese stvaranju inkluzivnijeg društva za sve mlade ljude. Kroz strukturisane metodologije, pažljivo planiranje i posvećenost rešavanju jedinstvenih izazova mladih koji napuštaju sistem, CARE4YOUTH ima potencijal da ostvari značajan i trajan uticaj na živote ranjivih mladih širom Evrope.	

*Isključiva odgovornost za ovu publikaciju leži na autoru.
Evropska unija nije odgovorna za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u ovom dokumentu.*

Sadržaj

Izvršni rezime	4
Uvod	6
Metodologija	6
Španije	8
Italija	12
Srbija	15
Komparativna analiza	18
Radionica za izgradnju kapaciteta	21
Programi obuka i sportskih aktivnosti	24
Zaključci	27

Izvršni rezime

Sistem socijalne zaštite u Evropi suočava se sa ozbiljnim izazovima – preko 600.000 mladih nalazi se u javnom starateljstvu širom Evropske unije (izvor: Eurostat). Ova populacija često nema pristup osnovnoj podršci, što dovodi do niza nepovoljnih posledica – od većih stopa napuštanja školovanja, do povećane ranjivosti kada je reč o mentalnom zdravlju i uključivanju u kriminalne aktivnosti.

Pored toga, prelazak iz sistema brige ka samostalnom životu donosi brojne administrativne i socio-ekonomske izazove.

Kao odgovor na ove hitne probleme, projekat CARE4YOUTH pojavljuje se kao znak nade, osmišljen da osnaži mlade osobe unutar sistema socijalne zaštite. Kroz višeslojni pristup koji uključuje obuke mekih veština, razvijanje kompetencija za zapošljavanje, kao i aktivnosti na otvorenom u domenu sporta i slobodnog vremena, CARE4YOUTH teži da mladima pruži alate uz pomoć kojih mogu pozitivno oblikovati sopstvenu budućnost.

Takođe, projekat ima za cilj da preispita društvene percepcije, podstičući empatiju i razumevanje prema mladima koji izlaze iz sistema.

Usklađen sa EU Strategijom za mlade za period 2019–2027, kao i sa 11 ciljeva evropske omladine, CARE4YOUTH stavlja poseban akcenat na cilj inkluzije svih mladih u društvo.

Obezbeđivanjem jednakog pristupa formalnim i neformalnim okruženjima za učenje, projekat stvara siguran prostor za razvoj kroz slobodne i obrazovne aktivnosti. Ovakav inkluzivni pristup omogućava mladima koji su u riziku od socijalne isključenosti da steknu ključne kompetencije i veštine, čime se unapređuju njihove šanse za zapošljavanje i profesionalni razvoj.

Razvoj CARE4YOUTH metodologije započinje identifikacijom istraživačkih ciljeva, ciljnih grupa i specifičnih pristupa za uspostavljanje mreže ključnih aktera. Uporedna analiza omogućila je nijansirano razumevanje prednosti i slabosti prisutnih u pristupima svake zemlje u podršci mladima u sistemu zaštite. Ovo razumevanje predstavlja osnovu za identifikaciju zajedničke metodologije usmerene na razvijanje kompetencija za zapošljavanje među mladima koji prelaze iz sistema zaštite.

Analiza konteksta u okviru različitih specifičnih okolnosti u zemljama učesnicama – Španiji, Italiji i Srbiji – obuhvatila je temeljno ispitivanje demografskih obrazaca, dostupnosti obrazovanja, perspektiva za zapošljavanje i pratećih prepreka kao deo naše analize potreba. Pored toga, analiza rada na terenu, sprovedena kroz opsežne participativne aktivnosti u okviru CARE4YOUTH projekta, omogućila nam je da prikupimo uvide od naših lokalnih aktera.

Takođe, naši naponi doveli su do odabira primera dobre prakse koji su pokazali značajan uticaj i efikasnost u promovisanju holističkog razvoja i dobrobiti mladih ljudi u sistemu zaštite. Ovaj sveobuhvatni rad omogućio nam je da identifikujemo proaktivne mere preduzete za podsticanje inkluzije mladih iz sistema kroz posvećene sportske i rekreativne programe. Na kraju, radionica za izgradnju kapaciteta CARE4YOUTH, na kojoj su se organizacije partneri i relevantni akteri sastali uživo, postavila je temelje za zajedničko kreiranje CARE4YOUTH metodologije za program obuka i sportskih aktivnosti.

Uvod

Prelazak iz sistema zaštite u odrasli život predstavlja značajne izazove za mlade širom Evrope, posebno za one koji izlaze iz sistema zaštite. Ovo putovanje često je ispunjeno preprekama, uključujući ograničene mogućnosti za zapošljavanje i barijere za socio-ekonomsku integraciju. Administrativne prepreke, kao što su ograničenja u vezi sa privremenim boravišnim statusom, u kombinaciji sa nedostatkom početnih radnih pozicija, dodatno otežavaju mladima koji izlaze iz sistema da postignu ekonomsku nezavisnost.

Pored toga, tranzicija u odrasli život obeležena je brojnim složenostima, različitim shvatanjima ličnog uspeha i nedostatnom podrškom u oblasti stručnog usavršavanja i profesionalne orijentacije. Društvena stigma zasnovana na poreklu dodatno može otežati zapošljavanje mladih koji izlaze iz sistema, čime se produbljuju socio-ekonomske razlike.

Neophodno je aktivno se posvetiti podsticanju njihovog sveobuhvatnog blagostanja, koje obuhvata i fizičku vitalnost i emocionalnu ravnotežu. Obezbeđivanje ravnopravnog pristupa sportskim i rekreativnim sadržajima za mlade mora biti prioritet, uz univerzalnu dostupnost, posebno za one u ranjivim okolnostima, i prilagođenost svim vremenskim uslovima kako bi se stvorilo inkluzivno i pristupačno okruženje.

CARE4YOUTH se fokusira na rešavanje specifičnih potreba:

- **Socijalna isključenost:** CARE4YOUTH podstiče osećaj pripadnosti i zajedništva, čime se suprotstavlja socijalnoj isključenosti i promoviše inkluzija i prihvatanje.
- **Zapošljivost i razvoj karijere:** Projekat pruža ključne veštine i mogućnosti za razvoj karijere, poboljšavajući šanse za zapošljavanje i postizanje samostalnosti.
- **Obrazovne i rekreativne prilike:** CARE4YOUTH popunjava prazninu nudeći prilike za učenje i aktivnosti u slobodno vreme, koje su od suštinskog značaja za lični razvoj i uključivanje u zajednicu.

Kako bi odgovorio na ove izazove, projekat CARE4YOUTH je posvećen kreiranju ciljno orijentisane metodologije koja integriše sport, aktivnosti u slobodno vreme i neformalno obrazovanje, sa ciljem podsticanja socijalne inkluzije i zapošljivosti među mladima koji su u sistemu zaštite ili su ga nedavno napustili.

Zajednički osmišljena metodologija vodi ka kreiranju i sprovođenju sveobuhvatnog programa obuka i sportskih aktivnosti. Ovi naponi imaju za cilj ne samo unapređenje kompetencija ciljne grupe, već i podsticanje razvoja inovativnih pristupa među profesionalcima koji rade sa ovom populacijom.

Metodologija

Projekat CARE4YOUTH fokusiran je na razvoj inovativne metodologije koja integriše sport, aktivnosti u slobodno vreme i neformalno obrazovanje u cilju podsticanja socijalne inkluzije i zapošljivosti među mladima koji su deo sistema zaštite ili su ga napustili.

Jedna od ključnih karakteristika CARE4YOUTH projekta jeste njegov participativni pristup. Metodologija se zajednički razvija kroz saradnju mladih ljudi, socijalnih radnika, edukatora i projektnih partnera. U središtu CARE4YOUTH metodologije nalazi se integracija sportskih i rekreativnih aktivnosti.

Ove aktivnosti pažljivo su osmišljene kako bi promovisale fizičko blagostanje, timski rad, razvoj liderskih veština i lični razvoj. Svaka aktivnost nije namenjena samo razonodi, već i prenošenju osnovnih životnih veština, jačanju otpornosti, samopouzdanja i osećaja pripadnosti među učesnicima.

Specifični ciljevi:

- **Sveobuhvatno prikupljanje i analiza:** Evaluacija primera dobre prakse i obrazovnih inicijativa na globalnom nivou i u zemljama učesnicama, uz identifikaciju relevantnih lokalnih i nacionalnih aktera koji rade sa ciljnim grupama.
- **Zajednički razvoj CARE4YOUTH metodologije:** Zajedničko kreiranje metodologije uz doprinos predstavnika ciljne grupe, pridruženih partnera i lokalnih organizacija. Organizovanje radionica i uključivanje zainteresovanih strana radi dobijanja povratnih informacija i dorade metodologije.

Ciljna grupa

Direktne ciljne grupe CARE4YOUTH projekta su mladi ljudi koji su trenutno u sistemu zaštite ili su ranije bili deo njega, uključujući one u hraniteljskim porodicama, alternativnoj zaštiti ili pod nadzorom socijalnih službi. Mladi koji su napustili sistem zaštite obično se nazivaju "mladi nakon izlaska iz starateljstva" (care leavers). Partneri planiraju da rade sa mladima uzrasta između **16 i 25 godina**.

Širi uticaj:

- **Zaposleni u organizacijama partnera:** Osoblje partnera stiče dragoceno znanje i iskustvo koje obogaćuje njihove kapacitete za efikasnu podršku ranjivim mladima.
- **Sistem zaštite i omladinske organizacije:** Tutori, edukatori, socijalni radnici i omladinski radnici van partnerskih organizacija mogu imati koristi od aktivnosti i rezultata CARE4YOUTH projekta, jačajući svoje sposobnosti za rad sa ranjivom omladinom.
- **Građani i zajednice:** Promovišući razumevanje i empatiju, CARE4YOUTH stvara pozitivne promene u društvu, podstičući stvaranje saosećajnije i inkluzivnije zajednice.

Metodologija i pristupi:

U okviru snažnog i inkluzivnog procesa, minimum **20 predstavnika zainteresovanih strana**, sastavljenih od korisnika (mladih) i stručnih radnika iz svake zemlje učesnice, aktivno učestvuje u zajedničkom kreiranju metodologije.

Njihovo angažovanje nije samo konsultativnog karaktera, već se oni kao **ko-eksperti** značajno uključuju u oblikovanje sadržaja i strukture metodologije.

Postoji fleksibilnost u izboru načina angažovanja ovih 20 predstavnika:

- **Fokus grupe:** Učešće u diskusijama uživo, omogućavajući nijansirane razgovore i detaljno istraživanje ideja. Fokus grupe pružaju bogato okruženje za interaktivno zajedničko osmišljavanje. Veličina grupa i broj susreta zavise od odluke partnera.
- **Online putem e-ankete:** Učestvovanje u strukturisanim online anketama, omogućavajući učesnicima da daju promišljene odgovore u vreme koje im najviše odgovara. Ovaj metod osigurava inkluzivnost, posebno za one koji se suočavaju sa vremenskim ili logističkim ograničenjima.
- **Kombinovani pristup:** Partneri imaju mogućnost da kombinuju oba metoda. Na primer, mogu organizovati dnevnu aktivnost u sportskom i rekreativnom okruženju, gde mladi mogu učestvovati u diskusijama (slično fokus grupama) i paralelno odgovoriti na konkretna pitanja iz e-ankete tokom sesije.

Španije

Analiza konteksta

Demografski pejzaž mladih ljudi unutar sistema zaštite u Španiji odražava zabrinjavajući trend koji je obeležen povećanom ranjivošću, posebno u pogledu siromaštva i socijalne marginalizacije. U 2022. godini, broj dece i adolescenata koji su bili korisnici javnog sistema zaštite značajno je porastao, dostigavši 51.203 registrovana slučaja, sa većim udelom dečaka nego devojčica, što je posebno izraženo u okviru institucionalnog smeštaja. Takođe, ukupan broj maloletnih stranaca bez pratnje u Španiji iste godine iznosio je 5.868, pri čemu je institucionalni smeštaj obuhvatao više od 70% svih mera, ukazujući na značajnu potrebu za podrškom. Kanaraska ostrva prednjače u prihvatu maloletnih migranata bez pratnje, a slede Andaluzija, Katalonija i Valensijanska zajednica. Međutim, praćenje napretka dece unutar sistema zaštite nakon izlaska ostaje nedovoljno, što dodatno naglašava potrebu za unapređenjem post-sistemske podrške i nadzora.

U Španiji i dalje postoje izazovi u obrazovanju i zapošljavanju mladih, sa visokim procentom onih koji nisu ni u sistemu obrazovanja niti zaposleni, što premašuje proseke OECD zemalja. "Škole Druge Šanse" (E2O) nude inovativne obuke za mlade bez kvalifikacija ili zaposlenja. Iako ne postoje precizni podaci o stopi ranog napuštanja školovanja među onima koji su u ili izlaze iz sistema zaštite, rani prekid školovanja predstavlja značajan problem, naročito među muškom populacijom. Porodični smeštaj pokazuje pozitivne efekte na kontinuitet obrazovanja i emocionalnu stabilnost dece. Inicijative kao što su mentorski program u Kataloniji i rezervisana mesta na univerzitetima imaju za cilj podršku mladima koji izlaze iz sistema zaštite. Ipak, nedostatak praćenja mladih nakon izlaska iz sistema ostavlja mnoge ranjivim na isključenost, ukazujući na potrebu za sistemskom reformom. Napori za unapređenje zapošljivosti, definisani u Nacionalnom programu reformi Španije za 2023. godinu, usmereni su na povećanje pristupačnosti i relevantnosti obuka. Prevazilaženje prepreka za zapošljavanje, posebno za mlade strane državljane, zahteva rešavanje administrativnih barijera i unapređenje sistema stručnog obrazovanja i obuka.

U Španiji postoji raznovrsna ponuda radnih mesta za mlade u sektorima kao što su poljoprivreda, turizam i socijalno obrazovanje. Strategije poput "Youth Guarantee Plus – dostojanstveni rad za mlade" imaju za cilj povećanje zaposlenosti mladih, uz podršku privatnih organizacija i programa obuka koji promovišu socijalnu inkluziju. Izazovi uključuju nedostatak početnih radnih pozicija, uprkos rastućem razumevanju prednosti dualnog obrazovanja. Uspešne priče ističu pojedince koji su, prevazilazeći prepreke, uspeali da razviju svoje karijere i daju pozitivan doprinos zajednicama.

Izlazak iz sistema zaštite često izlaže decu i adolescente društvenoj stigmatizaciji, primoravajući ih da što pre stupe u radni odnos zbog ograničenih obrazovnih mogućnosti. Mladi migranti suočavaju se sa nepravdnim stereotipima i nejednakošću na tržištu rada, što negativno utiče na njihovo mentalno zdravlje i povećava rizik od siromaštva ili kriminala. Prevazilaženje ovih prepreka zahteva veću dostupnost stručnog obrazovanja i omogućavanje rada sa nepunim radnim vremenom od 16. godine. Diskriminacija pri pronalaženju smeštaja dodatno otežava zapošljavanje stranih državljana.

Efektivna socijalna inkluzija dece i mladih podrazumeva obezbeđivanje pristupa aktivnostima u slobodno vreme i vannastavnim programima, dok angažovanje zajednice igra ključnu ulogu u podsticanju njihove inkluzije.

CARE4YOUTH aktivnosti na terenu

Španiji je razvijen kombinovani metod za prikupljanje uvida od ciljnih grupa, angažujući širok spektar aktera, uključujući socijalne/omladinske radnike, psihologe, mlade ljude i nevladine organizacije sa terena.

- **Fokus grupe i "ronilačko krštenje"**

Aktivnosti "ronilačkog krštenja" pokazale su se kao izuzetno atraktivne za učesnike, sugerišući potencijal ovakvih angažujućih aktivnosti za podsticanje interesovanja i učešća ciljnih grupa. Ova inovativna metoda nastojala je da kombinuje tradicionalna kvalitativna istraživanja sa iskustvenom aktivnošću radi dubljeg razumevanja potreba mladih. U zavisnosti od teme, fokus grupe su bile usmerene više na aspiracije mladih iz sistema zaštite ili na inicijative i pristupe za unapređenje njihove inkluzije.

Glavni nalazi su sledeći:

Učesnici su izrazili zabrinutost zbog nedostatka ponuda za posao i finansijskih poteškoća koje im otežavaju pristup obukama. Naglasili su značaj veština rešavanja konflikata i timskog rada za zapošljivost. Iako su pokazali interesovanje za sportove poput fudbala, suočili su se sa preprekama poput finansijskih ograničenja i nedostatka motivacije. Uključivanje u aktivnosti u prirodi bilo je retko među lokalnim mladima, koji su radije posećivali tržne centre nego provodili slobodno vreme na otvorenom. Učesnici su istakli potrebu za raznovrsnim mentorstvom i instrukcijama u aktivnostima. Takođe su preporučili da se aktivnosti započnu sa manjim grupama ili da se obezbedi određen nivo privatnosti kako bi se prevazišle socijalne barijere. Izazovi su uključivali promenljive lične situacije učesnika i budžetska ograničenja za aktivnosti u slobodno vreme. Nedostatak prevoza za pristup aktivnostima predstavljao je dodatnu značajnu prepreku, naročito za mlade koji su napustili sistem zaštite. Nalazi su podvukli važnost sportskih i rekreativnih aktivnosti u razvoju ključnih veština za budućnost mladih. Napori ka inkluziji treba da uključe i druge članove zajednice i pojačaju ulogu volontera u cilju promovisanja različitosti i tolerancije.

- **Anketa za mlade: Vaše aspiracije i izazovi**

Nalazi ankete pružaju uvid u aspiracije, izazove i preferencije mladih uzrasta 18–25 godina na Gran Kanariji, Španija, sa raznolikim poreklom koje uključuje i lokalno stanovništvo i migrante. Iako većina aktivno traži zaposlenje, suočavaju se sa različitim preprekama, poput složenih birokratskih procedura za dobijanje radnih dozvola, što je posebno izraženo kod migrantskih ispitanika. Profesionalne aspiracije se razlikuju — migranti uglavnom teže obezbeđivanju bilo kog stalnog zaposlenja, dok manji broj španskih učesnika razmatra nastavak obrazovanja na višem nivou. Za španske učesnike, obuke jezika i finansijska podrška su ključne, dok migranti prioritet daju pomoći u zapošljavanju i mogućnostima za umrežavanje. Uprkos izazovima, postoji zajedničko prepoznavanje značaja sportskih i rekreativnih aktivnosti za razvoj veština i dobrobit, iako finansijska ograničenja i nedostatak motivacije kod nekih predstavljaju prepreke za bavljenje sportom. Ovi uvidi naglašavaju potrebu za višeslojnim oblicima podrške kako bi se mladi osnažili u navigaciji svojih karijernih puteva i slobodnih aktivnosti u kontekstu raznovrsnih socio-ekonomskih uslova.

- **Anketa za omladinske radnike: Aspiracije i izazovi mladih iz sistema zaštite**

- Nalazi dobijeni analizom odgovora iz ankete oslikavaju sveobuhvatnu sliku o okolnostima i aspiracijama mladih na Gran Kanariji, iz perspektive učesnika ankete koji su omladinski radnici. Ovi

mladi su uglavnom uključeni u osnovne kratkoročne kurseve ili aktivno traže zaposlenje, suočavajući se sa ozbiljnim preprekama, uključujući finansijske poteškoće i izražen nedostatak motivacije. Uprkos povremenom učešću u sportskim aktivnostima, poput fudbala, glavni izazov ostaje motivisanje i podsticanje kontinuirane angažovanosti mladih. Pored toga, ispitanici prepoznaju ključnu ulogu sportskih i rekreativnih aktivnosti u razvoju osnovnih vještina neophodnih za buduće napore mladih. S obzirom na raznolik demografski sastav omladinskih radnika — uključujući edukatore, psihologe i socijalne radnike — nalazi ističu potrebu za višeslojnom podrškom kako bi se adekvatno odgovorilo na složene potrebe mladih. Napori su usmereni na pružanje stručnih obuka, podršku u pronalaženju posla i jačanje pozitivnih porodičnih i zajedničkih odnosa, sa ciljem osnaživanja mladih za ostvarenje ličnog i profesionalnog uspeha.

Primeri dobre prakse

1. [Ruta propia](#)

Projekat koji sprovodi **ASOCIACIÓN MOJO DE CAÑA** na Gran Kanariji i Tenerifima fokusiran je na promociju socijalne inkluzije među mladima u riziku, uzrasta od 16 do 21 godine, kroz intenzivne planinarske aktivnosti u planinskom okruženju. Obezbeđivanjem tehničke i ljudske logistike, projekat omogućava učesnicima različitih pozadina, uključujući one pod sudskim merama ili uključene u socio-obrazovne programe, da razviju ključne životne vještine istražujući prirodno okruženje. Kroz planinarenje, aktivnosti za jačanje grupne kohezije i mentorstvo volontera, projekat podstiče lični razvoj, socijalnu inkluziju i razvoj zapošljivih vještina, usklađujući se sa ciljevima EU Strategije za mlade. Upotreba digitalnih alata tokom aktivnosti je svedena na minimum kako bi se podstakla povezanost sa prirodom, dok neformalni oblici učenja omogućavaju iskustveno učenje i emocionalni razvoj. Uticaj projekta meri se putem intervjua sa relevantnim akterima, pri čemu se ističe njegov potencijal za integraciju u šire inicijative za razvoj mladih, poput CARE4YOUTH projekta, naglašavajući važnost kontinuiteta učešća, mentorstva volontera i prilagođenih ruta iskustava.

2. [Urban Colonies and Adsis Summer Camps](#) (*“Colonias Urbanas y Campamentos de verano Adsis CPI”*)

Ova inicijativa pruža socijalno i ekonomski ugroženoj deci i mladima uzrasta od 3 do 18 godina obogaćene letnje aktivnosti sa ciljem podsticanja njihovog celokupnog razvoja. Aktivnosti koje se sprovode u urbanim i prirodnim sredinama podstiču socijalnu inkluziju, razvoj zapošljivih vještina, uključivanje u sportske aktivnosti i angažovanje kroz slobodno vreme. Kroz organizovanje radionica, sportskih aktivnosti i vežbi relaksacije, projekat podstiče lični razvoj, socijalnu koheziju i sticanje vrednih vještina. Relevantni akteri izveštavaju o značajnim pozitivnim uticajima na razvoj i dobrobit učesnika, pri čemu se merljivi rezultati ogledaju u poboljšanju socijalnih vještina, povećanju samopouzdanja i jačanju međuljudskih odnosa. Integracija ovog projekta u CARE4YOUTH je izvodljiva zahvaljujući njegovom fokusu na izgradnju zajednice, razvoj socio-emocionalnih vještina i saradnju sa porodicama i socijalnim radnicima. Izazovi poput ograničenih resursa i emocionalnih kompleksnosti rešavaju se jačanjem mreže podrške i primenom adaptivnih strategija.

3. [Jugando por la Integración Social y Deportiva](#)

Inicijativa koju organizuju Fondacija Adsis i Udruženje ACTRADE organizuje humanitarni fudbalski turnir sa ciljem promovisanja interkulturalne interakcije i socijalne inkluzije među različitim grupama, uključujući migrante, osobe sa invaliditetom i žene koje su nedovoljno zastupljene u sportu. Podsticanjem međusobnog povezivanja učesnika i pružanjem prilika za timski rad i razvijanje istrajnosti, turnir doprinosi ličnom razvoju i socijalnoj koheziji. Relevantni akteri

izveštavaju o pozitivnim ishodima, uključujući poboljšane međuljudske odnose i povećano samopouzdanje među učesnicima. Uprkos izazovima kao što su promenljivo učešće i ograničeni resursi, inicijativa ističe efikasnost sportskih i rekreativnih aktivnosti u podsticanju inkluzije i jačanju zajedničkih veza. Integracija u CARE4YOUTH mogla bi uključivati jačanje uloge volontera i rešavanje logističkih prepreka za učešće, kao što su problemi sa prevozom.

Saznajte više >> [Nacionalni izveštaj: Španija](#)

Analiza konteksta

Italijanski demografski pregled koji je predstavilo Ministarstvo rada i socijalnih politika otkriva složeni pejzaž maloletnika u sistemu zaštite u Italiji, obuhvatajući one u porodičnom smeštaju, rezidencijalnim uslugama i maloletnike bez pratnje (UFM – Unaccompanied Foreign Minors). Posebno je zabeležen nagli porast broja maloletnika bez pratnje, što se uglavnom pripisuje posledicama rata u Ukrajini. Prema najnovijim podacima, u decembru 2019. godine bilo je 13.555 maloletnika u porodičnom smeštaju, uz oko 14.000 maloletnika smeštenih u rezidencijalne ustanove.

Administrativni okvir predviđa mogućnosti podrške, uključujući mogućnost produženja zaštite do 21. godine i olakšavanje dobijanja boravišnih dozvola za studije ili rad po sticanju punoletstva. Ipak, izazovi i dalje postoje, poput neredovne primene dugoročne pomoći i nedostatka strukturiranih puteva ka samostalnosti. Kao odgovor na ove izazove, lokalne inicijative nastoje da unaprede zapošljivost i pruže prilike mladima koji izlaze iz sistema zaštite.

U okviru analize potreba, Italija ističe pravo na obrazovanje i zdravstvenu zaštitu za sve maloletnike, bez obzira na poreklo. Inicijative poput programa "Care Leavers" imaju za cilj podršku mladima u procesu osamostaljivanja, uz šire mere poput prihoda od državljanstva i podrške kroz agencije za mlade. Međutim, prepreke u integraciji na tržište rada i dalje postoje, dodatno otežane percepcijama migracija i pravnim komplikacijama vezanim za radne dozvole.

Industrijska raznovrsnost Italije nudi različite mogućnosti za zapošljavanje, pri čemu sektori poput obnovljive energije i informacionih tehnologija nude nove prilike za rast. Ipak, nejednakosti su i dalje prisutne, što se vidi kroz dominaciju niskokvalifikovanih poslova među imigrantima i izazove u pristupu javnom sektoru. Nedavne statistike pokazuju da imigranti u Italiji uglavnom obavljaju niskokvalifikovane poslove, dok samo 13% njih zauzima pozicije koje zahtevaju više veštine.

Uprkos ovim kompleksnostima, sportske i rekreativne inicijative se pojavljuju kao snažni alati za socijalnu inkluziju i osnaživanje. Projekti poput "Sport i integracija" nastoje da obezbede ravnopravan pristup sportu za ugrožene mlade, uključujući migrante, ističući priče o uspehu pojedinaca koji su se uprkos izazovnim okolnostima ostvarili kroz sport.

Višeslojni pristup Italije ukazuje na njenu kontinuiranu evoluciju kao dinamičnog učesnika u globalnoj ekonomiji, uz istovremeno suočavanje sa složenostima i težnjom ka većoj inkluziji i stvaranju prilika.

CARE4YOUTH aktivnosti na terenu

U Italiji je kroz jednodnevni događaj uživo, razvijen korišćenjem kombinovanog pristupa, projekat CARE4YOUTH uključio 24 aktera. Cilj događaja bio je prikupljanje informacija o stvarnim potrebama, iskustvima i ambicijama korisnika i profesionalaca, uz pružanje prilike za umrežavanje među organizacijama sa terena.

Tokom jednodnevnog događaja u aktivnostima su učestvovali: 18 mladih učesnika, pretežno iz Tunisa i Gambije, sa pojedinim učesnicima iz Gane i Egipta; 6 socijalnih radnika; 2 predstavnika Sistema za prijem i integraciju.

- **Fokus grupa: koristi sporta za pojedinca i u kontekstu zapošljavanja**

Tokom diskusija pojavili su se uvidi u njihove aktivnosti u slobodno vreme i sportske preferencije. Od muzike do Formule 1, svaki učesnik je podelio delić svojih interesovanja. Fudbal je zauzeo posebno mesto kao omiljeni sport, uz snove o profesionalnim karijerama koji su odjekivali kroz razgovore.

Ipak, pored entuzijazma prema fudbalu, isplivale su i druge strasti—boks, košarka, planinarenje—svaka odražavajući individualnost i raznovrsna životna iskustva.

Njihovi testimonial su prenela zahvalnost za pozitivan uticaj sporta. Za neke je sport predstavljao utočište, pružajući utehu i osećaj slobode. Drugi su govorili o snazi i samopouzdanju koje su stekli kroz sportske aktivnosti. Pored ličnog razvoja, sport je služio i kao sredstvo za socijalno povezivanje—put ka vršnjačkim odnosima i zdravijem načinu života.

- **Upitnik: tvoje aspiracije i izazovi**

Upitnik sproveden tokom događaja imao je za cilj prikupljanje uvida u aspiracije i izazove učesnika vezane za zapošljivost, razvoj karijere i lični razvoj. Uprkos jezičkim barijerama, obezbeđena je podrška kako bi se omogućilo učešće, uključujući i grupne odgovore.

Učesnici su izrazili raznovrsne karijerne snove i aspiracije, uključujući zanimanja kao što su vozač, stolar, fudbaler, medijator, inženjer, medicinska sestra, košarkaš, moler, preduzetnik, socijalni radnik, električar i vozač kamiona.

Većina učesnika (10) identifikovala se kao studenti, dok su ostali aktivno tražili zaposlenje.

Učesnici su pokazali interesovanje za različite karijerne prilike, pri čemu je univerzitetsko obrazovanje bilo najpoželjniji pravac. Ključne zapošljive veštine koje su prepoznali kao važne za ostvarenje svojih snova uključuju timski rad, liderske sposobnosti, rešavanje problema i preduzetnički duh. Izazovi sa kojima su se suočavali uključivali su nedostatak obrazovnih resursa, ograničene mogućnosti za zapošljavanje, finansijske teškoće, neadekvatno mentorstvo i iskustva diskriminacije. Omiljene aktivnosti u slobodno vreme obuhvatale su sport, kuvanje, muziku i čitanje.

Primeri dobre prakse

1. [Mediterraneo Antirazzista](#)

Inicijativa koja je započela 2008. godine i održavana svake godine kroz 16 izdanja do 2023. godine u Palermu, Italija, predstavlja svetionik inkluzije i osnaživanja zajednice. Predvođen Udruženjem volontera Handala, ovaj projekat je nastao u najmarginalizovanijim četvrtima Palermo, vođen verovanjem da sport treba da prevaziđe društvene barijere. Prvobitno fokusiran na fudbalske turnire, projekat se brzo razvio i obuhvatio širok spektar sportskih aktivnosti, uključujući košarku, odbojku, kapueru, kriket i ragbi. Ono što izdvaja Mediterraneo Antirazzista jeste njegova nepokolebljiva posvećenost inkluziji, otvarajući vrata učesnicima iz svih društvenih slojeva, bez obzira na pol, društveno poreklo ili boju kože. Tokom godina, inicijativa je proširila svoje delovanje širom Italije, uključujući gradove poput Rima, Napulja, Milana, Đenove, Katanje i Lampeduze. Posebno je važno što je postala platforma za devojke i momke iz SPRAR sistema (Sistem zaštite za tražioce azila, izbeglice i maloletnike bez pratnje) da aktivno učestvuju u događajima u Palermu, podstičući integraciju i solidarnost. Uz podršku i saradnju sa Gradom Palermom,

Mediterraneo Antirazzista obezbeđuje dostupnost događaja organizovanjem prevoza za učesnike i ulaganjem u izgradnju ili obnovu sportskih terena u različitim četvrtima. Međutim, Mediterraneo Antirazzista je mnogo više od sportskog događaja; on funkcioniše i kao umetnički i kulturni centar, promovišući angažovanje zajednice i solidarnost kroz radionice, koncerte i performanse.

2. [Modello Harraga](#)

Pionirska inicijativa koju predvodi CIAI (Italijanski centar za pomoć deci) u Palermu, Italija, predstavlja inovativan sistem osmišljen da podrži maloletne migrante bez pratnje u tranziciji ka odraslom dobu. U periodu od 2017. do 2019. godine kroz projekat Ragazzi Harraga, a zatim od 2021. do 2023. kroz Ragazzi Harraga2, ovaj projekat obuhvata sveobuhvatan pristup koji integriše socijalnu inkluziju, stručno usmeravanje, obrazovanje i zapošljavanje. Inicijativa uspostavlja mrežu lokalnih organizacija, omogućavajući učesnicima 30 vanskolskih i 50 školskih stručnih praksi kako bi se olakšala njihova integracija na tržište rada. Posebno značajno, projekat nudi smeštaj učesnicima i kreira individualizovane socijalne portfolije koji ih vode kroz njihov put u Italiji. Kroz stručne prakse i aktivnosti usmeravanja, učesnici razvijaju konkretne veštine relevantne za željene oblasti rada, zajedno sa komunikacionim veštinama i nematerijalnim veštinama poput samoorganizacije i timskog rada. Inicijativa aktivno uključuje ranjive mlade, pružajući im prilike za smeštaj i socijalnu integraciju, pri čemu je oko 80 učesnika obezbedilo prilike za stručno osposobljavanje, dok je oko 400 mladih sa migrantskim poreklom ukupno imalo koristi od projekta.

3. [GIOVANI 2030](#)

Inicijativa koju vodi Odeljenje za omladinske politike i Univerzalnu civilnu službu u Italiji funkcioniše kao digitalna platforma namenjena informisanju i povezivanju mladih uzrasta od 14 do 35 godina, sa posebnim fokusom na one koji nisu u sistemu obrazovanja, zaposlenja ili obuke (NEET populacija). Pokrenuta u maju 2021. godine, a predviđena da traje do 2030. godine, ova platforma služi kao sveobuhvatni resursni centar, nudeći mnoštvo obrazovnih, radnih i obučavajućih prilika, kao i javne događaje usmerene na unapređenje veština i razvoj profesionalne karijere.

Saznajte više>> [Nacionalni izveštaj: Italija](#)

Analiza konteksta

U Srbiji, demografska slika mladih koji su u sistemu socijalne zaštite ili u procesu izlaska iz njega obeležena je izraženim nedostatkom zvanične statistike, što zahteva oslanjanje na objedinjene podatke prikupljene iz različitih izvora. To uključuje izveštaje i istraživanja koje su sprovedi različiti akteri poput Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu, Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstva turizma i omladine, Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije, Nacionalne službe za zapošljavanje, kao i brojnih organizacija civilnog društva (OCD).

Na osnovu dostupnih podataka, tokom 2022. godine, 574 dece mlađe od 18 godina bez roditeljskog staranja koristilo je usluge rezidencijalne zaštite, dok je 4.869 dece bilo smešteno u hraniteljske porodice, što ukupno iznosi 5.443 dece. Ipak, važno je napomenuti da ovi podaci ne obuhvataju celokupnu situaciju, budući da broj dece u prihvatilištima nije u potpunosti predstavljen zbog ograničenja u dostupnosti podataka.

Pored toga, u kontekstu izbegličke i migrantske krize, Srbija i dalje funkcioniše kao tranzitna zemlja, kroz koju je od 2015. godine prošlo više od 1,5 miliona ljudi, među kojima je značajan broj dece, uključujući i maloletnike bez pratnje. Uprkos naporima da se zatvori Balkanska ruta, dolasci i dalje traju, iako sa ograničenijim legalnim mogućnostima za dalje kretanje. Izazovi sa kojima se suočavaju deca bez pratnje, često stariji dečaci iz svojih porodica porekla, dodatno naglašavaju složenost migrantske situacije i potrebu za ciljanom podrškom.

Kada je reč o obrazovnim prilikama, beleže se pozitivni pomaci, sa sve većim brojem dece uključenih u redovne osnovne škole i niskom stopom odustajanja. Ipak, i dalje postoji jaz u pripremi mladih za samostalan život, uz uočene nedostatke u obuci za sticanje stručnih i životnih veština. Organizacije civilnog društva igraju ključnu ulogu u popunjavanju ovih praznina, nudeći programe poput Programa solidarnosti i Centra podrške za mlade, koji pružaju psihološku pomoć, profesionalno usmeravanje i razvoj socijalnih veština.

Na polju zapošljavanja, iako određene mogućnosti postoje, stopa nezaposlenosti među mladima ostaje visoka, dodatno otežana diskriminacijom i pravnim barijerama sa kojima se suočavaju mladi iz sistema socijalne zaštite. Inicijative poput programa "Moja prva plata" nastoje da odgovore na ove izazove, pružajući subvencije mladima pri ulasku na tržište rada. Međutim, stope učešća u ovim programima ostaju niske, ukazujući na potrebu za većim naporima u podizanju svesti i promociji dostupnih opcija.

Sportske i rekreativne mogućnosti variraju u zavisnosti od regiona, pri čemu veći gradovi nude više resursa u poređenju sa manjim mestima. Za decu bez roditeljskog staranja, strukturirani sportski programi su često nedovoljno zastupljeni u okviru institucija, što dodatno naglašava potrebu za uključivanjem OCD-a u pružanje ovakvih aktivnosti. Uspešne priče poput one o Džavidu Jašariju predstavljaju inspirativne primere kako pojedinci iz sistema socijalne zaštite mogu ostvariti značajne sportske uspehe, nudeći nadu i podsticaj drugima koji se suočavaju sa sličnim izazovima.

Iako su ostvareni pomaci u različitim oblastima, i dalje postoje izazovi u adekvatnom pružanju podrške mladima koji su u sistemu socijalne zaštite ili su u procesu izlaska iz njega u Srbiji. Prevazilaženje ovih izazova zahteva sveobuhvatan pristup, uz saradnju državnih institucija, OCD-a, poslodavaca i šire zajednice, kako bi se obezbedilo celovito blagostanje i osnaživanje ovih ranjivih grupa.

CARE4YOUTH aktivnosti na terenu

U Srbiji, kako bismo obezbedili inkluzivnost i aktivno učešće u istraživačkim aktivnostima, odlučili smo se za sprovođenje istraživanja putem onlajn ankete. Kroz ovu anketu, omogućeno je pojedincima da podele svoja zapažanja, čime smo dobili priliku da naše strategije prilagodimo njihovim potrebama i aspiracijama.

- **Onlajn anketa: tvoje aspiracije i izazovi**

Rezultati ankete donose uvide iz odgovora devetoro učesnika iz Beograda, Srbija, osvetljavajući njihove karijerne aspiracije, trenutne okolnosti i izazove sa kojima se suočavaju. Učesnici izražavaju širok spektar interesovanja za karijeru, uključujući filmsku industriju, IT sektor, zanimanja pilota i menadžera, dok neki teže radu u državnim institucijama ili žele da se bave veterinom. Trenutna zaposlenost varira, pri čemu neki učesnici studiraju i paralelno traže posao, dok su drugi zaposleni puno ili polu-radno vreme. Obrazovni i trening profili su različiti, pri čemu su neki učesnici prošli kroz stručne obuke ili obrazovanje vezano za tržište rada. Kada je u pitanju životna situacija, neki učesnici žive u ustanovama socijalne zaštite, dok drugi žive samostalno. Što se tiče zapošljivih veština, učesnici su iskazali interesovanje za razvoj liderstva, timskog rada, rešavanja problema i digitalne komunikacije, uz očekivanja za podršku u pronalaženju posla, stručne obuke i karijerno savetovanje. Kao ključne izazove navode ograničene mogućnosti za zapošljavanje, finansijska ograničenja i nedostatak mentorske podrške, uz različite nivoe samopouzdanja u pogledu pronalaženja stabilnog zaposlenja ili nastavka obrazovanja. Slobodne aktivnosti kao što su sport, čitanje, umetnost, muzika, kuvanje i aktivnosti na otvorenom su popularne među učesnicima, pri čemu mnogi od njih veruju da bavljenje sportom i slobodnim aktivnostima doprinosi ličnom razvoju i sticanju važnih veština.

Primeri dobre prakse

- [Kuća mogućnosti](#)

Program, koji se sprovodi u Beogradu, Kragujevcu i Nišu od 2014. godine, pruža ključnu podršku i obuke za mlade koji prelaze iz hraniteljskih porodica i institucionalne brige ka samostalnom životu. Fokusiran na razvoj praktičnih životnih veština, poput kuvanja, upravljanja domaćinstvom i pripreme za zapošljavanje, program oprema učesnike uzrasta od 18 do 26 godina alatima neophodnim za uspešno funkcionisanje u odraslom dobu. Kroz inicijative poput radionice Suveniri Centra Zvezda, učesnici stiču praktično iskustvo i preduzetničke veštine, čime unapređuju svoje izgleda za dugoročni uspeh. Od svog osnivanja, program je podržao skoro 100 mladih, pružajući im oslonac dok prolaze kroz izazove života nakon izlaska iz sistema socijalne zaštite.

- [Karijerni centar Jaki mladi](#)

Centar koji je osnovan od strane organizacije SOS Dečija sela Srbija u Beogradu 2017. godine, odgovara na izazove sa kojima se suočavaju mladi iz ranjivih grupa u Srbiji, posebno oni bez roditeljskog staranja ili iz porodica u riziku, u procesu pronalaska zaposlenja i postizanja ekonomske samostalnosti. Kroz sveobuhvatne usluge prilagođene njihovim potrebama, uključujući individualno savetovanje, programe stručne obuke, kurseve jezika i podršku za preduzetništvo, Centar osnažuje mlade uzrasta od 16 do 30 godina da uđu na tržište rada i samostalno napreduju. Fokusirajući se na podsticanje socijalne inkluzije i unapređenje zapošljivosti, Centar je pozitivno uticao na više od 700 mladih, obezbeđujući im veštine i podršku neophodnu za održivo zaposlenje. Svojim inovativnim pristupom i naglaskom na personalizovani razvoj, Centar doprinosi sveobuhvatnom razvoju i

socijalnoj inkluziji mladih širom Srbije.

- [Da se Život i zakon slože: unapređenje sistema podrške mladima bez roditeljskog staranja u procesu osamostaljivanja](#)

Projekat realizovan u Beogradu, Srbija, sproveden je od strane neformalne mreže pod nazivom Krug podrške, sa glavnim ciljem unapređenja procedura za podršku mladima koji izlaze iz sistema rezidencijalne i hraniteljske zaštite. Kroz aktivnosti poput postavljanja predstave kreirane zajedno sa mladima iz sistema zaštite, produkcije dokumentarnog filma i predlaganja izmena politika socijalne zaštite, projekat je imao za cilj da podigne svest, poveća transparentnost i unapredi mehanizme podrške mladima koji napuštaju sistem zaštite. Obezbeđivanjem prostora za samoizražavanje, olakšavanjem pristupa informacijama i zagovaranjem za promene politika, projekat je nastojao da poboljša dobrobit i perspektive mladih iz sistema zaštite, doprinosići većoj socijalnoj inkluziji i podršci ranjivim mladima u Beogradu.

.

Saznajte više>> [Nacionalni izveštaj: Srbija](#)

Komparativna analiza

Oblast brige o mladima i njihove socijalne inkluzije predstavlja složen pejzaž oblikovan mnoštvom različitih iskustava i prepreka. U našoj težnji ka pronalaženju efektivnih rešenja za unapređenje dobrobiti i integracije maloletnika i mladih iz sistema zaštite, sproveli smo značajan napor kroz projekat Care4Youth.

Ova inicijativa okupila je raznoliku grupu aktera, uključujući:

- 37 maloletnika i mladih iz sistema zaštite,
- 6 organizacija civilnog društva,
- 2 Sistema za prijem i integraciju.

Korišćenjem inovativnih metoda angažovanja, uspostavili smo mrežu koja obuhvata i lokalni i međunarodni nivo. Ova mreža dodatno je obogaćena učešćem 22 omladinska radnika, edukatora i socijalnih radnika, opremljenih različitim praktičnim pristupima.

U ovom komparativnom prikazu, detaljno smo analizirali snage i slabosti Italije, Španije i Srbije u pristupima prevazilaženju prepreka u oblastima dobrobiti, obrazovanja, zapošljavanja i socijalne inkluzije za maloletnike bez pratnje.

Kroz dubinsko ispitivanje politika, inicijativa i izazova svake zemlje, naš cilj je bio da pružimo uvide relevantnim akterima zainteresovanim za unapređenje prilika za mlade širom Evrope.

Kolektivnim naporima ove raznovrsne grupe, detaljno smo se bavili složenošću sistema brige o mladima, pažljivo analizirajući nacionalne kontekste u cilju prepoznavanja njihovih snaga i slabosti.

	SNAGE:	SLABOSTI:
ITALIJA	• <i>Sveobuhvatni sistemi podrške:</i> Italija je uspostavila sveobuhvatan sistem, uključujući Ministarstvo rada i socijalnih politika i regionalne vlasti, za praćenje i pružanje podrške maloletnicima smeštenim van svojih porodica. • <i>Inkluzivno obrazovanje i zdravstvena zaštita:</i> Italija daje prioritet pristupu obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti za sve strane maloletnike, bez obzira na njihovo poreklo. • <i>Bogata kultura sporta i slobodnih aktivnosti:</i> Italija raspolaže brojnim sportskim objektima i inicijativama koje promovišu sport za sve	• <i>Pravne barijere:</i> Pravne prepreke, poput gubitka podrške po navršavanju punoletstva i složenosti u dobijanju radnih dozvola za tražioce azila, otežavaju punu integraciju i učešće mladih migranata na tržištu rada. • <i>Izazovi integracije:</i> Uprkos naporima, mladi imigranti se suočavaju sa izazovima u integraciji, uključujući ograničene karijerne puteve i nejednakosti u mogućnostima zapošljavanja i prihodima, dodatno pogoršane percepcijom u medijima. • <i>Nesklad između veština i potreba tržišta:</i> Iako Italija nudi raznovrsne

	građane, uključujući i socijalno ugroženu omladinu, čime se pokazuje potencijal za integraciju i lični razvoj.	moгуćnosti zapošljavanja, može postojati nesklad između veština koje traže sektori u razvoju i onih koje mladi poseduju.
SRBIJA	• <i>Pad broja dece u sistemu zaštite:</i> Srbija beleži smanjenje broja dece u sistemu zaštite, što ukazuje na unapređenja u sistemima podrške porodici ili alternativnim oblicima zbrinjavanja. • <i>Pristup obrazovanju:</i> Uočljivi su naponi ka poboljšanju pristupa obrazovanju za decu iz sistema zaštite, uz nisku stopu odustajanja od školovanja i značajan procenat mladih koji nastavljaju visoko obrazovanje. • <i>Podrška civilnog sektora:</i> Organizacije civilnog društva, poput PIN-a (Mreža za psihosocijalne inovacije) i Centra za pozitivni razvoj mladih, imaju ključnu ulogu u pružanju programa podrške, uključujući savetovanje, karijerno usmeravanje i razvoj veština, dopunjujući napore države u oblasti socijalne zaštite.	• <i>Nedostatak zvaničnih podataka:</i> Srbija se suočava sa izazovima u prikupljanju sveobuhvatnih podataka o mladima koji su u sistemu zaštite ili ga napuštaju, što otežava preciznu procenu i kreiranje politika. • <i>Nedostatak institucionalne podrške:</i> Mladi koji napuštaju sistem zaštite u Srbiji nemaju sistematsku, dugoročnu podršku od strane državnih institucija koja bi obezbedila njihovu celokupnu dobrobit i osnaživanje. • <i>Ograničena svest o programima:</i> Uprkos inicijativama Vlade usmerenim na smanjenje nezaposlenosti mladih, svest o ovim programima i učešće mladih u njima i dalje su na niskom nivou.
ŠPANIJA	• <i>Regionalna autonomija:</i> Španski pristup zaštiti dece omogućava prilagođene strategije i intervencije na regionalnom nivou, uzimajući u obzir različite potrebe i okolnosti širom autonomnih zajednica. • <i>Povećanje broja hraniteljskih porodica:</i> Rast broja hranitelja u odnosu na broj dece u institucijama ukazuje na sve veći fokus na porodično zbrinjavanje, koje može pružiti toplije i stabilnije okruženje za decu kojoj je potrebna zaštita. • <i>Saradnja sa privatnim sektorom:</i> Partnerstva sa privatnim subjektima,	• <i>Rast broja maloletnih migranata bez pratnje:</i> Povećanje broja maloletnih stranaca bez pratnje, posebno u regionima poput Kanarskih ostrva, predstavlja ozbiljan izazov, koji zahteva dodatnu podršku i resurse kako bi se obezbedilo njihovo blagostanje i uspešna integracija u društvo. • <i>Potreba za dugoročnom podrškom:</i> Mnogi mladi iz ranjivih grupa zahtevaju kontinuiranu podršku i nakon početnih intervencija kako bi postigli održive pozitivne ishode, što ističe značaj obezbeđivanja

	kao što su programi Joves Futur+ Fondacije FK Barcelona i Boscoverano Fondacije Main, predstavljaju primere saradnje javnog i privatnog sektora u rešavanju problema nezaposlenosti mladih i socijalne isključenosti, koristeći resurse i stručnost za veći društveni uticaj.	kontinuiteta brige i usluga tokom njihove tranzicije ka odraslom životu. • <i>Ograničena koordinacija:</i> Uprkos regionalnoj autonomiji, mogu se javiti izazovi u koordinaciji napora i razmeni najboljih praksi između autonomnih zajednica, što može dovesti do potencijalnih neefikasnosti i neujednačenosti u pružanju usluga.
--	--	--

Na osnovu informacija prikupljenih iz Italije, Srbije i Španije o kontekstima mladih koji su unutar ili izlaze iz sistema zaštite, projekat *Care4Youth* identifikovao je zajedničke potrebe ovih mladih u ključnim oblastima.

Zajedničke potrebe

1. Socijalna inkluzija

- Mere protiv diskriminacije: Sprovođenje kampanja podizanja svesti i usvajanje politika za borbu protiv socijalne stigmatizacije i uključivanje marginalizovanih grupa, kao što su mladi iz sistema zaštite.
- Mreže vršnjačke podrške: Kreiranje strukturisanih sistema vršnjačke podrške i grupnih aktivnosti koje pružaju emocionalnu podršku mladima u procesu tranzicije iz sistema zaštite.

2. Zapošljivost i razvoj karijere

- Mentorstvo i umrežavanje: Omogućiti programe mentorstva i događaje za umrežavanje kako bi se mladi direktno povezali sa profesionalcima iz oblasti koje ih zanimaju.
- Razvoj veština za zapošljivost: Organizovati ciljana obučavanja i radionice kako bi se mladi iz sistema zaštite opremili ključnim veštinama zapošljivosti, poput timskog rada, liderstva i rešavanja problema.

3. Obrazovne i slobodne aktivnosti

- Holističke inicijative za blagostanje: Razvijati holističke programe koji kombinuju sportske i slobodne aktivnosti sa obukama za razvoj životnih veština, u cilju unapređenja opšte dobrobiti i socijalne integracije.
- Ravnopravno obrazovanje i priznavanje kvalifikacija: Raditi na prevazilaženju jezičkih barijera i nedostatka resursa, kao i obezbediti priznavanje stranih kvalifikacija, kako bi se promovisale jednake obrazovne mogućnosti za sve.

Radionica za izgradnju kapaciteta

Radionica za jačanje kapaciteta predstavlja ključnu aktivnost u okviru CARE4YOUTH projekta, oličavajući njegovu posvećenost inovacijama, inkluzivnosti i saradničkoj sinergiji. Osnovana na sveobuhvatnoj analizi sprovedenoj na nacionalnom i međunarodnom nivou, radionica predstavlja napredak inovativne CARE4YOUTH metodologije. Kroz participativni pristup, uz uključivanje predstavnika ciljne grupe, pridruženih partnera i lokalnih organizacija, ova metodologija se pažljivo ko-kreira kako bi odgovorila na stvarne potrebe i aspiracije svojih krajnjih korisnika.

Radionica je održana u okviru prvog transnacionalnog projektnog sastanka u Italiji i služi kao centralna tačka za interkulturalnu razmenu i obogaćivanje znanja.

Vrednost projekta dodatno se jača na međunarodnom nivou kroz:

- Razmenu primera dobre prakse: Omogućavanje razmene primera dobre prakse među različitim zemljama obogaćuje metodologiju i ishode projekta, osiguravajući sveobuhvatan pristup.
- Obogaćivanje znanja: Interkulturalni uvidi unapređuju metodologiju projekta, a raznovrsne prakse i metodologije obogaćuju obuke i sportske programe.
- Jačanje međunarodnog identiteta: CARE4YOUTH podstiče osećaj pripadnosti koji prevazilazi nacionalne granice, jačajući međunarodni identitet među učesnicima i podstičući aktivno učešće i zajedničku odgovornost.
- Prekogranične mreže: Formiraju se prekogranične mreže koje povezuju mlade ljude, omladinske radnike i sportske stručnjake, promovišući saradnju i razmenu stručnosti na međunarodnom nivou.
- Podizanje svesti: CARE4YOUTH podiže svest o značaju sportskih i aktivnosti na otvorenom za socijalnu inkluziju i aktivno građanstvo na međunarodnom nivou, inspirišući zajednice i donosiocce odluka.

Uključivanje lokalnih aktera pokazalo se ključnim za utemeljenje metodologije u praktičnim, zajednički zasnovanim iskustvima. Događaj je istakao neophodnost fleksibilnih aktivnosti neformalnog učenja, koje su se pokazale kao vrlo efikasne za angažovanje učesnika i razmenu znanja. Uvidi aktera iz primera dobre prakse naglasili su značaj organizovanja kulturnih, umetničkih i muzičkih događaja kako bi se osigurala održivost inicijativa.

Ovaj saradnički pristup ne samo da povećava efikasnost radionice, već i jača ukupni uticaj projekta, obezbeđujući usklađenost sa stvarnim potrebama i prioritetima. Među učesnicima su različite grupe aktera iz svake projektne zemlje, čime se osigurava zastupljenost različitih perspektiva i iskustava. Svaki partner šalje delegaciju od četiri osobe:

- a. Dva aktera (jednog mladog učesnika i jednog omladinskog radnika/edukatora), radi jačanja inkluzivnosti i angažovanja na nivou zajednice.
- b. Dva člana osoblja koja su doprinela analizi konteksta na nacionalnom nivou, sa ciljem obogaćivanja diskusija vrednim uvidima i stručnim znanjem, kao i facilitiranja aktivnosti.

Pored toga, partneri su imali priliku da iz prve ruke steknu znanja kroz posete organizacijama za integraciju mladih i socijalnu inkluziju u Italiji, koje predstavljaju primere dobre prakse u ovoj oblasti.

Profil učesnika sastanka u Palermu: 3 sportska stručnjaka (ronjenje i planinarenje), 1 psiholog, 4 mlade osobe različitog porekla i 8 omladinskih radnika.

Uključene lokalne organizacije:

- [Molti Volti](#): Zajednički projekat duboko povezan sa četvrti Ballarò u Palermu, koji se razvija u ravnoteži sa laboratorijom savremenog društva unutar koje živi 15 različitih zajednica i govori čak 25 jezika. Molti Volti je osnovan 24. aprila 2014. godine od strane grupe od 14 ljudi iz 8 različitih zemalja – Senegala, Zambije, Avganistana, Bangladeša, Francuske, Španije, Gambije i Italije – koji od tog datuma animiraju projekat osmišljen i strukturiran da ponudi dostojanstvo, građanska prava i vrednost, polazeći od raznolikosti.
- Associazione Handala - [Mediterraneo antirazzista](#): Osnovana 2008. godine, zasniva se na osnovnoj ideji: rušenje barijera rasizma, isključenosti i marginalizacije kroz sport i kulturnu produkciju, shvaćenu kao društveno sredstvo za suočavanje i socijalizaciju. Mediterraneo Antirazzista želi da preispita dihotomije centar/periferija i inkluzija/isključenje, želi da smanji distance i podstakne odnose među svima koji naseljavaju metropolitansko područje.

Transnacionalna radionica za jačanje kapaciteta odvijala se tokom tri intenzivna dana, pažljivo osmišljena kako bi omogućila učenje, ko-kreaciju i umrežavanje. Radionicu su vodili fasilitatori, s fokusom na razumevanje jedinstvenih potreba mladih u sistemu brige i podsticanje saradnje među akterima. Učesnici su učestvovali u interaktivnim aktivnostima, grupnim diskusijama i vežbama planiranja akcija s ciljem ko-kreiranja prilagođenih programa za obuku i sportsko-rekreativne aktivnosti.

- *Prvi dan: Transnacionalni partnerski sastanak*
Prvi dan je započeo srdačnim dočekom u prostoru održavanja radionice, uz plodne diskusije među koordinatorima projekta. Teme su uključivale različite aspekte implementacije aktivnosti, uključujući upravljanje, metodologiju, pilot studije slučaja, diseminaciju i angažovanje aktera. Dan je završen predstavljanjem aktera iz Srbije, Španije i Italije, koji su predstavili svoje uloge i doprinose projektu. Uveče je organizovana društvena večera u Lokalu, koja je omogućila opušteno umrežavanje i izgradnju odnosa među učesnicima.
- *Drugi dan: Studijska poseta*
Učesnici su istraživali lokalne organizacije i inicijative fokusirane na interkulturalnu integraciju i primere dobre prakse u osnaživanju mladih. Posetili su MoltiVolti, poznat po inovativnom modelu interkulturalne integracije, kao i Associazione Handala, gde su im predstavili primer dobre prakse "Mediterraneo Antirazzista". Nakon toga, učesnici su se uronili u četvrt Ballarò, srce palermanske multikulturalnosti, koja predstavlja najstariju pijacu i ključnu tačku dolaska afričkih migranata.
- *Treći dan: Radionica za jačanje kapaciteta*
Poslednji dan radionice održan je u Evropskom omladinskom centru Palermo (EPYC), gde su učesnici učestvovali u intenzivnoj radionici posvećenoj finalizaciji metodologije i ko-kreiranju sportskog i rekreativnog programa. Dan je započeo vežbom za razbijanje leda koristeći Dixit karte. Ova aktivnost bila je osmišljena da istraži različite metode pripovedanja priča kako bi se bolje angažovali mladi iz ranjivih grupa, podstičući kreativnost i empatiju među učesnicima.

Nakon *storytelling* aktivnosti, učesnici su učestvovali u brainstorming sesiji poznatoj kao *Crazy 8*. Ova dinamična aktivnost podstakla je brzo generisanje inovativnih ideja vezanih za sportski i rekreativni program, prevazilazeći granice tradicionalnog razmišljanja.

Dan je zaključen strukturisanom *mind mapping* sesijom. Tokom ove zajedničke vežbe, učesnici su razvijali okvir programa, oslanjajući se na primere dobre prakse, nacionalne izveštaje i metodologije iz terenskog rada.

Radionica je zaključena refleksijama, anketama i dodelom sertifikata o učešću.

Programi obuka i sportskih aktivnosti

Opsežno istraživanje i aktivnosti jačanja kapaciteta u okviru projekta CARE4YOUTH rezultirali su razvojem strukturiranog programa obuka i sportskih aktivnosti, osmišljenog da odgovori na potrebe maloletnika i mladih koji se nalaze ili su bili u sistemu socijalne zaštite.

Program CARE4YOUTH ima za cilj testiranje zajednički kreirane metodologije i razvijanje specifičnih trening materijala i sportskih aktivnosti.

Program obuka i sportskih aktivnosti rezultira razvojem tri glavna modula koja će biti testirana, po jedan u svakoj partnerskoj zemlji. Razvijanje i sprovođenje aktivnosti na otvorenom u oblasti sporta i slobodnog vremena u partnerskim zemljama predstavlja ključnu fazu kako bi metodologija odgovorila na potrebe zajednice, uz istovremeno jačanje održivosti i potencijala za replikaciju rezultata projekta.

Pregled CARE4YOUTH programa treninga i sporta:

Modul 1: Emocionalna inteligencija i digitalna komunikacija	
Ciljevi:	● Promocija aktivnosti u oblasti slobodnog vremena i sporta, sa ciljem uključivanja mladih u sportske i zdrave navike i povećanja njihovog blagostanja. ● Korišćenje digitalne komunikacije i alata za socijalnu inkluziju mladih: kreiranje svesti o društvenim mrežama u cilju podsticanja motivacije mladih za profesionalni razvoj. ● Promocija primera dobre prakse među mladim sportskim trenerima za komunikaciju sa vršnjacima kroz pripovedanje.
Trening aktivnosti:	● Razumevanje emocionalne inteligencije: rešavanje problema, timski rad, samopouzdanje, samokontrola i motivacija za lični i profesionalni razvoj. ● Veštine digitalne komunikacije: korišćenje digitalnih alata kao što su LinkedIn, Europass i izrada kratkih video prezentacija za profesionalni razvoj i traženje posla.
Metode realizacije:	● Aktivnosti na otvorenom i u slobodnim prostorima (plaža, priroda, ruralna područja...) i u javnim objektima (atletske staze na otvorenom, opštinske sportske hale...). ● Aktivnosti na temu digitalne komunikacije za traženje posla (npr. snimanje kratkih video intervjua). ● Grupne aktivnosti na moru i u planinama sa osobljem i trenerima partnerskih organizacija.
Sportske i rekreativne aktivnosti:	● Planinarenje i igre na otvorenom: izgradnja emocionalne otpornosti kroz aktivnosti u prirodi. ● Doživljaj ronjenja (Diving Baptism): jačanje samopouzdanja i hrabrosti

	kroz iskustvo ronjenja sa opremom. • Druge aktivnosti na moru (npr. snorkeling, kajak...) ili na selu.
Moguća partnerstva:	• Udruženja ili nevladine organizacije (NVO) • Sportski centri / sportski eksperti • Lokalne / javne inicijative
Modul 2: Socijalno preduzetništvo i samozapošljavanje	
Ciljevi:	• Promocija zapošljivosti i aktivnosti na otvorenom u cilju razvoja malih biznisa. • Unapređenje komunikacionih i timskih veština kroz edukaciju. • Upoznavanje sa osnovama životnih veština.
Trening aktivnosti:	• Modeli i elementi socijalnog preduzetništva: podsticanje preduzetničkog duha među učesnicima. • Socijalne i meke veštine za unapređenje zapošljivosti: jačanje komunikacionih i timskih sposobnosti. • Razvijanje osnovnih životnih veština kroz izgradnju zajednice: stvaranje mreže podrške i povezivanja.
Metode realizacije:	• Onlajn i hibridne obuke. • Studijska poseta za upoznavanje sa uspešnim primerima dobre prakse. • Primena elemenata gejmfikacije radi povećanja angažovanosti i motivacije za učenje. • Mentorski programi za pružanje podrške i usmeravanja.
Sportske i rekreativne aktivnosti:	• Planinarenje u okolnim šumama: podsticanje preduzetničkog razmišljanja u prirodnom okruženju. • Odbojkaške utakmice: jačanje timskog duha i saradničkih veština.
Moguća partnerstva:	• Odbojkaški klubovi • Omladinski centri • Lokalne organizacije civilnog društva • Izviđački odredi.

Modul 3: Mentorski modeli za integraciju na tržište rada i jačanje socijalne kohezije

Ciljevi:	● Promocija sigurnih i otvorenih prostora za jačanje socijalne kohezije. ● Inspiracija mladih ljudi kroz primere dobre prakse i povezivanje sa terenskim radom. ● Podsticanje razumevanja interkulturalnosti kao vrednosti. ● Jačanje sinergije među akterima tokom trajanja projekta.
Trening aktivnosti:	● Razvijanje emocionalnih kompetencija i osnovnih veština za efektivno mentorstvo. ● Razmena praksi i kreiranje podsticajnog okruženja za razvoj socijalnog preduzetništva. ● Socijalna kohezija, jednakost i pravičnost: izgradnja inkluzivnih zajednica.
Metode realizacije:	● Učenje među vršnjacima i aktivnosti neformalnog obrazovanja. ● Studijske posete okruženjima sa uspešnim primerima dobre prakse.
Sportske i rekreativne aktivnosti:	● Igre na otvorenom (npr. fudbal na pesku, tenis na pesku i/ili odbojka na pesku). ● Aktivnosti čišćenja plaže. ● Kombinovana jednodnevna aktivnost na plaži (npr. turniri u odbojci na pesku, muzički festival i akcije čišćenja plaže).
Moguća partnerstva:	● Omladinski centri ● Klubovi vodenih sportova ● Aktivističke grupe

Zaključci

Uporedna analiza sprovedena u Španiji, Italiji i Srbiji pružila je dragocene uvide u prednosti i slabosti različitih nacionalnih pristupa podršci mladim osobama iz sistema brige. Uvidi prikupljeni kroz fokus grupe, ankete i istraživanje dostupne literature u Italiji, Španiji i Srbiji naglašavaju raznovrsne potrebe, aspiracije i izazove sa kojima se suočavaju mladi, posebno oni u riziku od socijalne isključenosti i oni koji izlaze iz sistema brige. Uprkos različitim kulturnim kontekstima, uočene su zajedničke teme koje ukazuju na univerzalnu potrebu za prilagođenom podrškom i stvaranjem prilika za ovu ranjivu grupu.

Ključni nalazi:

- Sportske i rekreativne aktivnosti prepoznate su kao univerzalno vredne, jer pružaju ne samo fizičke i mentalne koristi, već i služe kao kanali za socijalnu integraciju i razvoj veština.
- Sistemske prepreke poput finansijskih ograničenja, nedostatka motivacije i nejednakog pristupa resursima i dalje postoje, ometajući punu participaciju ranjivih mladih u ovim aktivnostima. Pored toga, nedostatak sveobuhvatne podrške kako u samom sistemu brige, tako i nakon izlaska iz njega, dodatno otežava izazove sa kojima se susreću mladi koji napuštaju sistem, ostavljajući mnoge nedovoljno pripremljene za samostalan život i zapošljavanje.
- Holistički pristup osnaživanju mladih je od suštinskog značaja. On podrazumeva pristup obrazovanju i mogućnostima zapošljavanja, ali i obezbeđivanje psihosocijalne podrške, mentorstva i rekreativnih aktivnosti.
- Saradnja i angažovanje zajednice dodatno unapređuju domet i efikasnost intervencija usmerenih ka podršci ranjivim mladima.

Ova analiza informisala je razvoj jedinstvene metodologije usmerene na jačanje kompetencija za zapošljivost među mladima koji izlaze iz sistema brige. Terenski rad i participativne aktivnosti omogućili su prikupljanje ključnih uvida od lokalnih aktera, dodatno oblikujući metodologiju i osiguravajući njenu relevantnost i delotvornost.

Ključne komponente CARE4YOUTH metodologije uključuju integraciju sportskih i rekreativnih aktivnosti koje promovišu fizičko zdravlje, timski rad, liderske veštine i lični razvoj. Ove aktivnosti su strukturirane tako da budu zabavne, ali i da prenesu ključne životne veštine, jačajući otpornost, samopouzdanje i osećaj pripadnosti među učesnicima.

Radionice izgradnje kapaciteta igrale su ključnu ulogu u zajedničkom kreiranju i unapređivanju trening i sportskih programa. One su omogućile međukulturalnu razmenu i obogaćivanje znanja, unapređujući metodologije i rezultate projekta. Saradnički rad aktera tokom ovih radionica osigurao je da konačna metodologija bude zasnovana na praktičnim iskustvima iz zajednice i usklađena sa stvarnim potrebama mladih iz sistema brige.

Program sportskih i rekreativnih aktivnosti dizajniran u okviru CARE4YOUTH metodologije predstavlja efikasan alat za angažovanje mladih i zajednice. Promovisanjem aktivnog učešća u sportu i rekreaciji, program ne samo da unapređuje fizičko zdravlje, već i jača socijalne veze, razvija timski duh i gradi liderske veštine. Ove strukturirane, ali zabavne aktivnosti igraju ključnu ulogu u sveukupnom razvoju i osnaživanju mladih, pripremajući ih za izazove samostalnog života i tržišta rada.

Zaključno, CARE4YOUTH metodologija uspešno odgovara na socijalne, obrazovne i zapošljavanja potrebe mladih iz sistema brige. Njeno insistiranje na participativnom dizajnu, međukulturalnoj razmeni i praktičnoj primeni osigurava da ostane robustan okvir za unapređenje života ranjivih mladih.

Zajednički razvijena metodologija i sportski program, kreirani kroz zajednički rad partnerskih organizacija iz različitih zemalja, socijalnih radnika, omladinskih radnika, mladih i drugih zainteresovanih aktera, osmišljeni su tako da budu međunarodno primenljivi i multisektorski. Ovo dodatno naglašava važnost holističkog pristupa osnaživanju mladih, koji obuhvata ne samo pristup obrazovanju i zapošljavanju, već i obezbeđivanje psihosocijalne podrške, mentorstva i mogućnosti za rekreativne aktivnosti.

CONSULTA EUROPA
SMART • SOCIAL • SUSTAINABLE

